

Dug je put pred zemljama zapadnog Balkana da se ozbiljnije pozabave pitanjem energetske tranzicije i na ovom putu će projekat koji sprovodi Agora Energiewende podržati regionalne vlade u razvoju strategija i planova za postupno ukidanje uglja, povećavajući udeo obnovljivih izvora energije, i identifikovanje izvora finansiranja.

Novi projekat Agora Energiewende, koji je nedavno pokrenut u partnerstvu sa lokalnim partnerima ASOR iz Srbije, INDEP sa Kosova *, RESET iz Bosne i Hercegovine, te konsultantskim preduzećima enervis i IEEFA, ima za cilj pružanje podrške vlastima zapadnog Balkana u vođenju tranzicije u elektroenergetskom sektoru od postupnog ukidanja lignita ka dubokom uvođenju obnovljivih izvora.

Projekat pod nazivom „Tranzicija energije zapadnog Balkana - ka balkanskom zelenom dogovoru“ regionalni je projekat nemačkog think tank-a sproveden u okviru krovnog projekta „Na putu ka balkanskom zelenom dogovoru: podrška tranziciji elektroenergetskog sektora ka obnovljivim izvorima energije na zapadnom Balkanu “.

„Ova regija je imala nekoliko hrabrih poteza poslednjih meseci i nedelja,“ kaže Sonja Risteska, menadžer projekta za JIE u Agora Energiewende. „Elektrane Severne Makedonije (ESM) najavio je uvođenje internih cena ugljenika, pandan je Bosni i Hercegovini - EPBiH je odlučila da uradi slično, ali i da ukine radna mesta u problematičnim rudnicima uglja, dok je Srbija odlučila da zaustavi izgradnju elektrane na ugalj - Kolubara B “, objasnila je Risteska. Vlade u regionu takođe završavaju svoje nacionalne energetske i klimatske planove (NECP), dok elektroenergetska preduzeća počinju da najavljuju velike projekte obnovljive energije.

Najavljujući svoje planove za podršku regionu u postizanju zelenog posla u energetsom sektoru, Agora Energiewende i njeni partneri će u narednih godinu i po dana raditi na:

- Informisanju vlada o strategijama za postupno ukidanje uglja i zamenu uglja obnovljivim izvorima;

- Prikazivanju ekonomske i energetske izvodljivosti elektroenergetskog sistema koji se zasniva na obnovljivim izvorima energije, istovremeno ograničavajući upotrebu fosilnog gasa;

- Utvrdivanju potreba za skladištenjem električne energije, dopunjavajući izgradnju promenljivih obnovljivih izvora;

- Prikazivanju finansijskih mogućnosti iz okvira EU-ovog Zelenog sporazuma za zapadni Balkan;

- Pružanju baze činjenica za informisane odluke koje vode ambicioznijim politikama na polju obnovljivih izvora energije i pokreću upravljani pad uglja;

- Doprinosu regionalnom dijalogu o izazovima i mogućnostima tranzicije uglja u obnovljive izvore.

Izgradnja novih postrojenja za lignit finansijski nije održiva ni pod jednim oblikom određivanja cena ugljenika

U svojim aktivnostima, Agora Energiewende namerava da koristi rezultate studije o postupnom ukidanju lignita do 2040. godine koja je razvila robusne scenarije za postupno ukidanje lignita u regionu zapadnog Balkana koji je istovremeno isplativ i osigurava sigurnost snabdevanja. Studija je izrađena u okviru projekta pod nazivom Budućnost lignita na zapadnom Balkanu, sprovedenog 2020. Podsećanja radi, elektroenergetski sistem zapadnog Balkana pretežno se oslanja na jedinice lignita gde je 90% starijih od 30 godina, a 40% je čak starijih od 40 godina, tako da postoji hitna potreba za revizijom njihovih energetske strategije.

Studija pokazuje da izgradnja novih postrojenja za lignit finansijski nije održiva ni pod jednim oblikom određivanja cena ugljenika i da planirano, postepeno ukidanje lignita zasnovano na primeni vetra i fotonaponskih sistema u zemljama ZB-6, regionalna integracija tržišta električne energije a ograničena ulaganja u postrojenja za gas osiguravaju sigurnost snabdevanja, rekla je Risteska. Širenje obnovljivih izvora omogućava održavanje izvozne pozicije u regionu, dok bi oslanjanje na lignit stvorilo uveznu zavisnost za elektroenergetski sektor. Investicije u slučaju izlaska lignita do 2050. godine iznose oko 38-40 milijardi evra, dvostruko više nego u zemljama kada proširuju upotrebu lignita. Ovaj nivo investicione aktivnosti u slučaju izlaska lignita takođe ukazuje na povećanu poslovnu aktivnost, rast i potencijal zapošljavanja u celom regionu zapadnog Balkana, dodala je ona.

Jačanje dijaloga zasnovanog na činjenicama o energetske planiranju u energetske tranziciji

„Cilj projekta je podržati dijalog zasnovan na činjenicama o energetske planiranju i političkom okruženju energetske tranzicije na zapadnom Balkanu i stvoriti prostor za stvaranje inkluzivnih saveza lokalnih, nacionalnih i regionalnih vlasti sa krajnjim ciljem dekarbonizovanim elektroenergetskim sistemom čitav zapadni Balkan“, rekla je.

Aktivnosti u okviru projekta takođe će dodati Zelenu agendu EU za zapadni Balkan informisanjem debate o dva ključna aspekta procesa:

- finansiranje tranzicije prečišćavanja uglja i
- tehnička izvodljivost ubrzanog ukidanja uglja, imajući u vidu rizik od nasukanih sredstava iz zemalja koje grade dodatnu gasnu infrastrukturu koja rizikuje još jednu blokadu fosilnih goriva.

„Pokazaćemo kako zapadni Balkan može izgledati kada ne koristi fosilna goriva. Takođe ćemo podržati donosiocima odluka VB-6 prevodeći u lokalni kontekst različite inicijative

politike EU, na primer, očekivani predlog Evropske komisije za uvođenje mehanizma prilagođavanja granica ugljenika koji određuje cenu izvoza električne energije intenzivnog CO2 regiona u zemlje EU “, rekla je predstavnica jednog od vodećih think tank-ova o energetske tranziciji u Evropi.

Izvor: balkangreenenergynews.com